

6. Postavení ČR v mezinárodním srovnání potratovosti

Problematika mezinárodního srovnání potratovosti je komplikována odlišnou právní úpravou v různých zemích. Zákroky, které jsou v České republice klasifikované jako „miniinterrupce“, jsou v zahraničí považovány za regulace menstruace. Zatímco v České republice je podmínkou pro takový zákrok (odsátí obsahu děložní dutiny krátce po vynechání menstruace) zjištění těhotenství, ve většině jiných zemí je regulace menstruace ambulantně prováděna, aniž by se zjišťovalo, jde-li o ženu těhotnou. Proto regulace menstruace nejsou ve většině zemí považovány za přerušení těhotenství, a to ani u těhotných žen. V České republice totožné zákroky jsou za přerušení těhotenství pokládány a jsou tak i statisticky sledovány. Proto při porovnávání počtu potratů a zejména umělých přerušení těhotenství je postavení České republiky zkresleno. Nelze ovšem s jistotou předpokládat, že všechny země, které miniinterrupci nepokládají za přerušení těhotenství, zahrnují do svých statistik pouze interrupce provedené jinou technikou. Spíše je nutno respektovat, že legislativa potratů a umělých přerušení těhotenství, formovaná někde i místními politickými tlaky, je různorodá, a že proto definice potratu a interrupce v různých zemích se mohou odlišovat a statistiky lze proto porovnávat jen velmi opatrně.

Podíl těhotenství, která skončila samovolným potratem, nepřekročil v České republice nikdy hranici 10 %, viz. tab. 4. Podobný podíl samovolných potratů, kterými bylo ukončeno těhotenství, byl zaznamenán i v zahraničí.

Potraty nebo umělá přerušení těhotenství nejsou však pravidelně sledovány všemi státními statistickými službami. Česká republika spolu se Slovenskem, Maďarskem a Rumunskem jsou v Evropě zeměmi, kde je statistika potratů nejpůlnější. Některé země (Švýcarsko, Belgie) statisticky potraty vůbec nesledují, protože je pokládají za přísně soukromou záležitost ženy, o níž není nikdo oprávněn vyžadovat informace. V Irské republice a od nedávna v Polsku jsou umělá přerušení těhotenství zákonem zakázána. Zatím co Irsko ve svých statistikách v kolonce „legal abortions“ uvádí nulu, Polsko určitý velmi malý počet interrupcí (zcela výjimečně jsou tam povolovány) vykazuje. Velmi nízký počet umělých přerušení těhotenství vykazuje rovněž Rakousko. Již z uváděných čísel je zřejmé, že žádná z těchto zemí nevykazuje samovolné potraty, informují pouze o interrupcích – a pokud v některé zemi nejsou povoleny, „potraty“ podle oficiálních statistik se v ní prostě vůbec nevyskytují. Ve statistikách některých jiných zemí jsou zařazeny pouze umělá přerušení těhotenství, provedená ve státních zdravotnických zařízeních (a to může být jen zlomek skutečně realizovaných umělých přerušení těhotenství). Především však: mezinárodní publikace sledují potraty jako „legal abortions“ a nerozlišují mezi interrupcemi a spontánními potraty. Pojem „legal abortion“ je běžně vykládán tak, že má jít pouze o interrupce, umělá přerušení těhotenství. Je nepochybné, že určitý počet interrupcí se realizuje i v zemích, kde jsou zákonem zakázány – to však nejsou „legal abortions“, proto statisticky vykazovány nejsou.

Z publikovaných dat je zřejmé, že nejvyšší indikovaná potratovost v Evropě je v Rusku, Lotyšsku, Estonsku, Rumunsku, Bulharsku a na Ukrajině – vesměs tedy v postkomunistických zemích, v nichž byla extrémně vysoká před rokem 1990. Kuriózní byl vývoj indikované potratovosti v Rumunsku, kde za Ceaucescova režimu byly interrupce (stejně jako antikoncepce) několikrát střídavě povolovány a zakazovány. Ve druhé polovině šedesátých let 20. století byl počet umělých přerušení těhotenství v Rumunsku čtyřnásobný proti počtu narozených dětí, následoval zákaz, ten však počet interrupcí pouze omezil. Bezprostředně po Ceaucescově pádu vzrostl počet umělých přerušení těhotenství na někdejší úroveň, teprve pak začal klesat, zřejmě v souvislosti s rozšířením antikoncepce. Nicméně v Rumunsku, stejně jako v Rusku, Lotyšsku, Estonsku a Bulharsku je interrupcí dosud obvykle stále více než narozených dětí.

Nejnižší indikovaná potratovost, s výjimkou zemí, kde jsou interrupce zakázány nebo kde nejsou vykazovány, je v Nizozemsku. Postavení Nizozemska je paradoxem, protože je zde přístup k přerušení těhotenství naprosto liberální. Jejich nízký počet zřejmě plyne z všeobecného rozšíření kvalitní hormonální antikoncepce a pravděpodobně i z neúplného vykazování.

S výjimkou Polska a Chorvatska je indikovaná potratovost v České republice nejnižší z postkomunistických zemí. Od roku 2000 je poprvé v historii nižší než na Slovensku. Pokud by za přerušení těhotenství nebyly považovány miniinterruptce, zařadila by se Česká republika mezi země s nejnižší indikovanou potratovostí vůbec. Od roku 1994 činí v České republice počet umělých přerušení těhotenství provedených tradičními technikami – bez miniinterruptce – méně než 10 na 100 narozených.